

საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობაში რისკების აუცილებლობა და მნიშვნელობა

ლაშა მურჯიკი

სტუ—ს II კურსის დოქტორანტი

რეზიუმე

სამეცნიერო სტატიაში განხილულია საჯარო საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობაში რისკების აუცილებლობისა და მნიშვნელობის პრობლემები. ავტორის აზრით, ხშირად საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობის არახელსაყრელი მდგომარეობა, წარმოებული საქონლის და მომსახურების ფასების დაქვეითება, ეკონომიკური პირობების გაუარესება, მოთხოვნის არასტაბილურობის შედეგად მოსალოდნელი ზარალის, შემოსავლების დანაკარგების მიღება განპირობებულია საჭირო შემთხვევაში რისკების გაუთვალისწინებლობით.

რისკი არის გაუგებრობის, არასაკმარისი ცოდნის, საქმიანობის რესურსებით უზრუნველყოფის შეზღუდულობის პირობებში საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობაში გაბედული ნაბიჯის გადადგმა, სასურველი დადებითი შედეგის მიღწევისთვის.

რისკის მენეჯმენტის პროცესის ძირითადი ეტაპებია: რისკის პროცესის ანალიზი, რისკის, როგორც პროცესის შეფასება, რისკის მეთოდების შერჩევა და გადანეყვითილებების მიღება.

რისკის ეკონომიკური შეფასების როლი მნიშვნელოვნად იზრდება, როცა მიიღწევა მაღალი შედეგები ნაკლები დანახარჯებით.

რისკის შეფასების შემდგომ ეტაპებს წარმოადგენს რისკის იდენტიფიკაცია, რისკული პროცესის ანალიზი და რისკის გაზომვა. რისკის იდენტიფიკაცია არის პროცესი, რომლის დროსაც ხდება მისი მოძიება და დეტალური აღწერა.

რისკის ანალიზი უნდა განხორციელდეს იდენტიფიცირებული რისკების გავლენის კარგად შესწავლის საფუძველზე, რათა კარგად განისაზღვროს, თუ როგორ უნდა იმართონ რისკები. რისკის ანალიზი გულისხმობს საერთოდ იმ ფაქტორების იდენტიფიკაციას, რომლებმაც შეიძლება გავლენა მოახდინონ რისკის შედეგებზე.

რისკებით განხორციელებული რისკული პროცესები შეიძლება იყოს მისაღები და მიუღებელი. რისკი იმ შემთხვევაშია მიუღებელი, როცა თავად რისკი უშედეგო და უმნიშვნელოა.

საკვანძო სიტყვები: რისკები, იდენტიფიკაცია, რისკის მადა, კომპიუტერული მოდელირება, მატრიცა, საჯარო–სამეურნეო, საჯარო–საფინანსო, არასტაბილურობა, უკუგება, მენეჯმენტი, ენდოგენური, ეგზოგენური, ობიექტური, სუბიექტური რისკების შეფასება.

შესავალი

უნდა აღინიშნოს, რომ საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობაში რისკებს, დიდი თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. მიუხედავად ასეთი დიდი მნიშვნელობისა, ეკონომიკურ მეცნიერებაში რისკების არსის შესახებ ერთიანი აზრი დღესაც არ არსებობს, რაც ამ პრობლემის სირთულეთაა განპირობებული. საბაზრო ურთიერთობათა სისტემაში, რისკების თეორიის ფუძემდებელი და პირველად შემომტანია ფრანგი ცნობილი მეცნიერი რ.კანტილიონი.

ძირითადი ნაწილი

ყოველგვარი უთუბის გარეშე უნდა აღინიშნოს, რომ რისკების განხორციელების აუცილებლობა საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობაში რაციონალური მენეჯმენტის აუცილებელი პირობაა. ზოგიერთი საჯარო საფინანსო და სამე-

ურნეო ხელმძღვანელი თავიანთ მოუქნელ მუშაობას რისკთა სისტემის მცირე ფუნქციის არსებობით ამართლებს, რაც ჩემი აზრით, მათ მიერ რისკების არასაკმარისი ცოდნის შედეგია. ამასთან ერთად, აღსანიშნავია, რომ რისკების განხორციელებასთან დაკავშირებული სერიოზული გადანყვეტილებები ზერელედ, მხოლოდ ცხოვრებისეული გამოცდილების საფუძველზე გარდაუვალი მარცხით მთავრდება. ჩემი აზრით, ხშირად საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობის არახელსაყრელი მდგომარეობა, წარმოებული საქონლის და მომსახურების ფასების დაქვეითება, ეკონომიკური პირობების გაუარესება, მოთხოვნის არასტაბილურობის შედეგად მოსალოდნელი ზარალის, შემოსავლების დანაკარგების მიღება განპირობებულია საჭირო შემთხვევაში რისკების გაუთვალისწინებლობით.

საერთოდ, საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობაში რისკები და კონკრეტულად საბანკო რისკები, როგორიცაა სავალუტო რისკი და საინვესტიციო რისკების განხორციელება, დაკავშირებულია მოსალოდნელი ზარალის მიღება-მიუღებლობასთან.

კაცობრიობის გამოცდილება მოწმობს, რომ ის ვინც დროულად რისკავს, დიდ მოგებასაც იღებს. ისტორიიდან ცნობილია, რომ დიდი პოლიტიკოსები, გაბედული მხედართმთავრები, გონიერი მენარმეები და ინჟინრები თვლიდნენ- რისკი არც ჭირვეულებაა და არც ლამაზი შესტია.

საჯარო საფინანსო და სამეურნეო უწყებების ხელმძღვანელები ხშირ შემთხვევაში თავს არიდებენ რისკთან დაკავშირებული გადანყვეტილებების მიღებას. ასეთი ქმედება არ შეიძლება საჯარო უწყების ხელმძღვანელმა თავის დაზღვევის მიზნით გააკეთოს, უარი თქვას მომგებიან შეკვეთაზე, გადაავადოს ახალი გადანყვეტილების მიღება და შეაჩეროს მისი უწყების რადიკალური რეკონსტრუქცია, რომელთა შესრულებაც დაკავშირებულია დიდ ეკონომიკურ რისკთან. ამასთან, რა თქმა უნდა, გააკეთოს ყველაფერი, რათა შემცირდეს არასასურველი რისკი, მაგრამ, თუ გარდაუვალი ხდება მასთან დაკავშირებული მოქმედებები, მაშინ საჭიროა ისწავლონ გარისკვა, ანუ დაეუფლონ

რისკის მეცნიერებას, უნდა შეძლონ მკვეთრი საზღვრის გავლება გამართლებულ და გაუმართლებელ რისკს შორის, ანუ შეძლონ იმ უპირატესობით სარგებლობა, რომელსაც გვთავაზობს გონივრული რისკი. იმისათვის, რათა გონივრულად გაირისკოს, საჭიროა გაირკვეს რით არის განპირობებული რისკი და რაში მდგომარეობს მისი განხორციელების მიზეზები.

სიტყვა „რისკი“ ესპანურ-პორტუგალიური წარმოშობისაა და ნიშნავს „წყალქვეშა კლდეს“, ანუ საშიშროებას. რისკის ქვეშ უნდა ვიგულისხმოთ „მოქმედება წარმატების იმედად, ბედნიერი დასასრულის იმედით“.¹ ამ განმარტებიდან ნათელია, რომ რისკზე წასვლას გვაიძულებს გარემოებებში გაურკვეველობა.

რისკის არსიდან გამომდინარე გასაგებია, რომ ის **ჯერ-ერთი**, წარმოადგენს გაურკვეველ ვითარებაში მოქმედებიდან გამოსვლის საშუალებას, **მეორე**, გარკვევას იმისა, გარისკვა კარგია თუ არა და შესაძლებელია თუ არა წარმატების მიღწევა და **მესამე**, რისკით უზრუნველყოფა თუ არა, მოსალოდნელი დადებითი შედეგის მიღება. აქედან გამომდინარე, რისკი შეიძლება განისაზღვროს ასე: **რისკი არის გაუგებრობის, არასაკმარისი ცოდნის, საქმიანობის რესურსებით უზრუნველყოფის შეზღუდულობის პირობებში საჯარო საფინანსო და სამეურნეოსაქმიანობაში გაბედული ნაბიჯის გადადგმა, სასურველი დადებითი შედეგის მიღწევისთვის.**

რისკის განევის პირველი მიზეზია გარემომცველი სამყაროს შესახებ არასაკმარისი ცოდნის აღმოფხვრა, ამ სიძნელეს ადამიანი წააწყდა დიდი ხნის წინ, იმ შორეულ დროში, როცა პირველად დაიწყო გააზრებული გადაწყვეტილებების მიღება, მაშინაც გაურკვეველობა იყო დაბრკოლება ნებისმიერი წამოწყებისათვის. ბუნების კანონების არასაკმარისი ცოდნა ხელს უშლიდა სამრეწველო საქმიანობას, მეურნეობის ეფექტიან მენეჯმენტს. ადამიანებმა დაიწყეს თავისი ცხოვრებიდან გაურკვეველობის მთელი ძაღლით დაძლევა. კაცობრიობის განვითარების ისტორია, ყველაფერთან ერთად, გაურკვეველობასთან ბრძოლის ისტორიაა. მეცნიერება სულ უფრო ავიწრო-

1 ETY MOLOGY OF RISK – ROIF SKJONG , February 25th 2005.

ვება ამ გაურკვევლობის მოქმედების სფეროს. მეცნიერებაში დიდი აღმოჩენების: ასტრონომიული მოვლენების გაცნობიერებამ, მსოფლიო მიზიდულობის კანონის აღმოჩენამ და ფოლადის დნობის ტექნოლოგიის ცოდნამ, მნიშვნელოვნად შეამცირა გაურკვევლობა. იყო გაურკვევლობისაგან თავის სრულად დაღწევის მცდელობაც. გამოჩენილი ფრანგი მეცნიერი პ. ლაპლასი (XVIII-XIXს.) თვლიდა, რომ სამყაროში ყველაფერი განსაზღვრულია. საჭიროა მხოლოდ სამყაროს კარგად შესწავლა და გაურკვევლობა გაქრება. დღეს ასეთ შემთხვევაზე არავინ დავობს. რისკზე წარსვლის მეორე მიზეზია, საქმეში ჩაუხედაობა – როცა არ ვიცით, თუ რას გამოიწვევს ესა თუ ის ფაქტორი, ბუნებრივია ასეთ შემთხვევაში ჩნდება „შემთხვევითობა“. აღსანიშნავია, რომ არის რისკის განხორციელების მესამე დეტერმინანტიც – უკუგება, რომელიც უშუალოდ დაკავშირებულია სანარმოების რესურსების უზრუნველყოფის გაურკვევლობასთან, რომელსაც ხშირად ხელმძღვანელები მიჰყავთ რისკის გადაწყვეტილების მიღებამდე.

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს, რომ აუცილებელია რისკების მართვა. საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობის მენეჯმენტი რისკის გაცნობიერებულ შედეგს უნდა ამყარებოდეს, თუ გვინდა მივიღოთ განხორციელებული საქმიანობიდან შესაბამისი შედეგი. ბუნებრივია, რისკის დონის ცალკეული ეტაპის მიხედვით შეფასებით შეიძლება მიღებულ იქნეს ტაქტიკა „რისკის თავიდან აცილება“, თუმცა, ფირმის ან „კომპანიის“ სამეურნეო საქმიანობიდან რისკის მთლიანად გამორიცხვა შეუძლებელია, რამდენადაც ასეთი რისკი – ობიექტური პროცესია, რომელიც დამახასიათებელია საჯარო სამეურნეო საქმიანობის უმრავლესობისთვის.

რისკ-მენეჯმენტის თეორიის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პოსტულატი გვაუწყებს, რომ რისკები ერთმანეთისგან დამოუკიდებელია და რისკების ბანკში შემავალი თითოეული მათგანის ფინანსური დანაკარგი არ იწვევს სხვა ეკონომიკური რისკის სარისკო შემთხვევის დადგომის ალბათობის გაზრდას. სხვა სიტყვებით, რომ ვთქვათ, სხვადასხვა ეკონომიკური რის-

კი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელია და მათი მართვის პროცესში თითოეულის ნეიტრალიზება ჩემი აზრით ინდივიდუალურად უნდა მოხდეს.

აღსანიშნავია, რომ მიღებული რისკების დონის შედარება, ფინანსურ ოპერაციების შემოსავლიანობის დონესთან, რისკ-მენეჯმენტის თეორიაში ფუძემდებლურ პრინციპად ითვლება. მისი არსი მდგომარეობს იმაში, რომ საჯარო სტრუქტურამ ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელების პროცესში უნდა მიიღოს სამეურნეო რისკების მხოლოდ ის სახეები, რომელთა განხორციელების შედეგი შესაბამის დონესთან შედარებით მეტია, „შემოსავლიანობა-რისკის“ შკალის მიხედვით. რისკის ნებისმიერი სახე, რომლის მიხედვითაც, მისი დონე ნაკლებია მოსალოდნელი შემოსავლიანობის დონესთან შედარებით, უნდა იყოს საჯარო უწყების მიერ უარყოფილი.

საფინანსო – ეკონომიკური რისკების მართვის საფუძველია სარისკო შემთხვევის შესაძლო დადგომისას მათი ნეგატიური შედეგების ნეიტრალიზება. ამასთან, საჯარო ორგანიზაციის დანახარჯები შესაბამისი რისკის ნეიტრალიზაციისათვის არ უნდა აღემატებოდეს შესაძლო ფინანსური დანაკარგების თანხას რისკის შემთხვევის დადგომის ყველაზე მაღალი ხარისხის ალბათობისაც კი.

რისკების მართვაში გათვალისწინებული უნდა იქნას დროის ფაქტორი, რადგანაც რაც უფრო ხანგრძლივია სამეურნეო საქმიანობის განხორციელების პერიოდი, მით უფრო ნაკლებია შესაძლებლობები მათი ნეგატიური შედეგების ნეიტრალიზაციის უზრუნველყოფისათვის.

რისკის შეფასება აშკარად იძლევა შესაძლებლობას განისაზღვროს იმ დანახარჯთა მოცულობა, რომელიც დაკავშირებულია რისკის სახეების განვეასთან.

ეკონომიკურ მეცნიერებაში დაფიქსირებულია რისკის ბუნების შესახებ მოსაზრება: სუბიექტური, ობიექტური და სუბიექტურ-ობიექტური.

რისკი, როგორც სპეციფიკური საქმიანობა გაურკვეველობის პირობებში, წარმოადგენს ობიექტურ და სუბიექტურ ქცევათა

დიალექტურ ერთიანობას.

რისკი, ყოველთვის დაკავშირებულია, მისი შედეგების განსაზღვრულ ალტერნატიულ ალბათობასთან, რომელშიც ვლინდება, მისი სუბიექტური მხარე. ამასთან, რისკი მოიცავს, არა მარტო სუბიექტური, არამედ ობიექტურ მხარესაც.

რისკის მენეჯმენტის პროცესის ძირითადი ეტაპებია: რისკის პროცესის ანალიზი, რისკის, როგორც პროცესის შეფასება, რისკის მეთოდების შერჩევა და გადანყვეტილებების მიღება.

მთავარია რისკის, როგორც პროცესის ანალიზი, რომელიც განსაზღვრავს ცალკეული რისკების ხარისხობრივ მაჩვენებლებს.

როგორც ნესი, რისკის ეკონომიკური შეფასების როლი მნიშვნელოვნად იზრდება, როცა არსებობს ერთობლივი ალტერნატიული გადანყვეტილებებიდან ოპტიმალურის შერჩევის საშუალება. დასაშვებია ოპტიმალური გადანყვეტილების შერჩევა, რომელიც უზრუნველყოფს ნაკლები დანახარჯებით მაღალი შედეგების მიღწევას.

რისკის ეკონომიკური შეფასების როლი მნიშვნელოვნად იზრდება, როცა დასაშვებია მაღალი შედეგების მიღწევა ნაკლები დანახარჯებით. აუცილებელია უზრუნველყოთ ეკონომიკური პროცესების რაოდენობრივი სიდიდის განსაზღვრა და მოვახდინოთ მისი შეფასება, რისთვისაც აუცილებელია ღრმა ანალიზის განხორციელება ეკონომიკურ-მათემატიკური ანალიზის მეთოდების გამოყენებით.

ეკონომიკურ-მათემატიკური ანალიზის მეთოდები წარმოადგენს ეკონომიკური საქმიანობის ენდოგენურ და ეგზოგენურ ფაქტორთა გათვალისწინებით რეგულატორს და უზრუნველყოფს ოპტიმალურ გადანყვეტილებათა შერჩევას და საშუალებას იძლევა მათემატიკურად გაანალიზდეს მიღწეული შედეგები.

საბაზრო ძალთა თანასწორობის ფაქტორები გავლენას ახდენენ ეკონომიკური რისკის ცვლილებებზე. არასტაბილური ეკონომიკური განვითარება და მოსახლეობის მყიდველობითუნარიანობის დაცემის პირობებში, დაბანდებულ კაპიტალზე მოგების დაბალი ნორმა ზრდის რისკის უარყოფით შედეგებს. მას შემდეგ, რაც მოხდება რისკის გარემოს შეფასება, შემდგომ

ეტაბებს წარმოდგენს რისკის იდენტიფიკაცია, რისკული პროცესის ანალიზი და რისკის გაზომვა.

რისკის იდენტიფიკაცია არის პროცესი, რომლის დროსაც ხდება მისი მოძიება და დეტალური აღწერა. მნიშვნელოვანია, რომ იდენტიფიკაცია იყოს კარგად ჩამოყალიბებული და გაკეთდეს ყველა რისკის მომცველი უწყვეტი პროცესის ანალიზი, წინააღმდეგ შემთხვევაში, არაიდენტიფიცირებული ე.წ. „გამორჩენილი“ რისკი ველარ დაექვემდებარება რისკის რაციონალური მენეჯმენტის პროცესს და შესაძლებელია, უარყოფითად იმოქმედოს დასახული მიზნების მიღწევაზე. უნდა მოხდეს საქმიანობის სპეციფიკისა და მიზნებიდან გამომდინარე რისკების დაყოფა, საიდანაც ნათლად გამოჩნდება რისკის წარმოშობის მიზეზები.

რისკის იდენტიფიკაცია მოითხოვს მისი მეთოდებით ზემოქმედების სწორ შეფასებას, რადგან ის იძლევა საშუალებას თავიდან აცილებული იქნას, მისი მოსალოდნელი უარყოფითი შედეგები.

რისკის ანალიზი უნდა განხორციელდეს იდენტიფიცირებული რისკების გავლენის კარგად შესწავლის საფუძველზე, რათა კარგად განისაზღვროს, თუ როგორ უნდა იმართონ რისკები.

რისკის ანალიზი გულისხმობს საერთოდ იმ ფაქტორების იდენტიფიკაციას, რომლებმაც შეიძლება გავლენა მოახდინონ რისკის შედეგებზე.

რისკის საწყის ეტაპზე წინასწარი ანალიზი, გულისხმობს მსგავსი რისკების დაჯგუფებას, გაერთიანებას და დაბალი გავლენის მქონე რისკების შესაძლებლობის ფარგლებში გამორიცხვას.

შემდეგი ეტაპია რისკის დონის განსაზღვრა მასშტაბებიდან გამომდინარე, მათი დონის განსაზღვრა. ამ ეტაპის დროს სწარმოებს არა მარტო რისკების გავლენის შესწავლა, არამედ ხდება რისკების ურთიერთდამოკიდებულებებისა და სხვა ფაქტორების გათვალისწინება.

რისკის დონე შესაძლებელია მისაღები იყოს საჯარო სამეურნეო და საფინანსო საქმიანობისათვის და ასეთ შემთხვევაში რისკის მადა ეწოდება.

შესაძლებელია, განისაზღვროს არა რომელიმე კონკრეტული რისკის, არამედ კომბინირებული რისკების სახეობაც.

რისკის ანალიზი შეიძლება განხორციელდეს სხვადასხვა გზით, რაც დამოკიდებულია კონკრეტულ რისკის სახეზე, ანალიზის მიზანზე, ხელმისაწვდომ ინფორმაციის მონაცემებზე, რესურსებზე და სხვ.

იმ შემთხვევაში, როდესაც არსებობს რაოდენობრივი მონაცემები რისკის შედეგზე გავლენის შესახებ, მაშინ საუკეთესო გზას წარმოადგენს რისკის რაოდენობრივი ანალიზის განხორციელება.

რისკის რაოდენობრივი ანალიზის დროს შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს ალბათობის, გავლენის, კომპიუტერული მოდელირების, სტატისტიკური და სხვა ხარისხობრივი ანალიზის მეთოდები.

ხარისხობრივი ანალიზი ფართოდ გამოყენებულია საჯარო სექტორში. ასეთი ანალიზი ეყრდნობა ობიექტურ-სუბიექტურ შეფასებას და გადაწყვეტილებები მიიღება სწარმოების ხელმძღვანელთა გამოცდილების, ცოდნის, განსჯის და ინტუიციის საფუძველზე.

გავრცელებული პრაქტიკის მიხედვით, რისკის ანალიზის პროცესში სწარმოებს რისკის მატრიცის შემუშავება, რაც იძლევა რისკის გამოვლენის საშუალებას. სამეურნეო პრაქტიკაში სწარმოებს რისკის შედეგის გაზომვა, რომელიც წარმოადგენს პროცესს, რომლის დროსაც ხდება რისკით მიღებული შედეგების განხილვა.

რისკებით განხორციელებული რისკული პროცესები შეიძლება იყოს მისაღები და მიუღებელი. რისკი იმ შემთხვევაშია მიუღებელი, როცა თავად რისკი უშედეგოა და უმნიშვნელოა.

– ზემოთ მოცემულ ტექსტში გაშუქებული საკითხების საფუძველზე შეიძლება ასეთი შნაარსის საერთო დასკვნის დაფიქსირება:

– საჯარო საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობაში გონივრული რისკების განვას დიდი თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს;

- რისკების განხორციელების აუცილებლობა საჯარო–საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობაში რაციონალური მენეჯმენტის აუცილებელი პირობაა;
- საჯარო საფინანსო–სამეურნეო საქმიანობაში არახელსაყრელი ეკონომიკური მდგომარეობა განპირობებულია საჭირო შემთხვევაში რისკების გაუთვალისწინებლობით;
- რისკი არის გაუგებრობის, არასაკმარისი ცოდნის, მემურობის რესურსებით უზრუნველყოფის შეზღუდულობის პირობებში, საჯარო საფინანსო და სამეურნეო საქმიანობაში გაბედული, გონივრული ნაბიჯის გადადგმა სასურველი დადებითი შედეგის მიღწევისათვის;
- თუ გვინდა მივიღოთ განხორციელებული საქმიანობიდან კარგი შედეგი, მაშინ საჯარო საფინანსო–სამეურნეო საქმიანობის მენეჯმენტი რისკების გაცნობიერებულ საფუძველს უნდა ემყარებოდეს;
- რისკის შედეგების შეფასების სრულყოფილ ეტაპს წარმოადგენს რისკების იდენტიფიკაცია, რომელიც გულისხმობს, მის მოძიებას და დეტალურ აღწერას;
- რისკებით განხორციელებული რისკული პროცესები შედეგების მიხედვით შეიძლება იყოს მისაღები და მიუღებელი.

ლიტერატურა

1. ს. როუზენი, საჯარო ფინანსები, ტომი I, თბ., 2006;
2. ს. როუზენი, საჯარო ფინანსები, ტომი II, თბ., 2006;
3. ვ. ჩანტლაძე, ფინანსური მეცნიერების საფუძვლები, თბ., 2004;
4. რევაზ კაკულია, ლელა ბახტაძე, ამირან ჯიბუტი – საჯარო ფინანსები, თბ., 2010;
5. გიორგი ხანთაძე, გიორგი ცაავა – საჯარო ფინანსები, თბ., 2013;
6. რევაზ კაკულია, გიორგი ღავთაძე – ეკონომიკური და ფინანსური რისკების მართვა, თბ., 2012;
7. ანტონ ინგოროყვა, გიორგი ცაავა – ფინანსური მენეჯმენტი, ტომი I, თბ., 2011;

8. ანტონ ინგოროკვა, გიორგი ცაავა – ფინანსური მენეჯ-მენტი, ტომი II, თბ., 2011;
9. Дж. Ю. Стиглиц, Экономика государственного сектора: ИНФРФ. М., 1997;
10. Миляков Н.В. Финансы: курс лекции, М., 2007;
11. Д.И. Якобсон, Экономика общественного сектора. Основы теории государственных филиалов. М., 1996г. ;
12. ETY Mology of Kisk-Rolf Sklong February 25, 2005.

REFERENCES

1. S. Rozen, Public Finance, tom I, Tb., 2006; (In Georgian Language)
2. S. Rozen, Public Finance, tom II, Tb., 2006; (In Georgian Language)
3. V. Chantladze, Basics of Financial Science, Tb., 2004; (In Georgian Language)
4. Revaz Kakulia, Lela Baxtadze, Amiran Dzibuti - Public Finance, Tb., 2010; (In Georgian Language)
5. George Xantadze, George Tsaava – Public Finance, Tb., 2013; (In Georgian Language)
6. Revaz Kakulia, George Gavgadze – Economic and Financial Risk Management, Tb., 2012; (In Georgian Language)
7. Anton Ingorokva, George Tsaava – Financial Management, tom I, Tb., 2011; (In Georgian Language)
8. Anton Ingorokva, George Tsaava – Financial Management, tom II, Tb., 2011; (In Georgian Language)
9. D. Iu. Stiglits, Economy of the State sector: INFRF. M., 1997; (In Russian Language)
10. Miliakov N.V. Finance: Course of lectures, M. 2007; (In Russian Language)
11. D.I. Iakobson, Economy of Public sector. Theory basics of state branches, M., 1996 ye. (In Russian Language)
12. ETY Mology of Kisk-Rolf Sklong Februaru 25, 2005.

THE NECESSITY AND IMPORTANCE OF RISKS IN PUBLIC ECONOMIC AND FINANCIAL ACTIVITY

Murjikneli Lasha (Zurab)

2nd year PhD student, Georgian Technical University

SUMMARY

The problems of necessity and importance of risks in public economic and financial activity are discussed in this scientific article.

In my opinion, the frequent unfavorable condition of public economic and financial activity, decrease in prices of produced goods and service, worsening of economic conditions, in the result of instability, expected losses are conditioned by the unforeseen risks in necessary situation.

The risk is making a brave step in misunderstanding, insufficient knowledge, in public economic and financial activity.

The main stages of risk management process are: analysis of risk process, evaluation of risk as a process, choosing the right risk methods and then making decisions. The pre -determination of risk can play an important role during the economic evaluation , as the high results are reached with the minimal losses.

Moreover, the subsequent stages of risk evaluation are identification, analysis of risk processes and measurement of the risk. The risk identification is the process when it is searched and described in details.

Risk analysis must be done based on studying well the influences of the identified risks in order to determine how to manage those risks. In general, the risk analysis means identification of factors which may influence the risk results.

The Risk processes implemented with risks may be acceptable and unacceptable. Risk is unacceptable when risk itself is ineffective and insignificant.

Keywords: Risks, identification, risk appetite, computer modeling, matrix, public-agricultural, public-finance, instability, return, management, endogenous, exogenous, objective, subjective, risk assessment.